

I. FENNİ NEZARETÇİLİK SEMİNERİ GERÇEKLEŞTİRİLDİ

-Necati Yıldız-
Maden Yük. Müh.

22-23-24 Kasım 1999 tarihlerinde ilki gerçekleştirilen Fenni Nezaretçilik Semineri, 24 Aralık 1998 tarihinde, dönemin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Prof.Dr. Nami Çağan, Yakın ve Orta Doğu Çalışma Eğitim Merkezi Müdürü Sabri Yazılıtaş ve Maden Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Asım Kutluata arasında imzalanmış protokol kapsamında, 160 meslektaşımız ve 50'nin üzerinde davetli katılımı ile düzenlenmiştir.

Seminerin hazırlık çalışmaları aşamasında kişi ve kurumların geniş katılımları ile bir dizi toplantılar yapılmış, toplantılar sonrası seminerin ana çerçevesi çizilmiş, fenni nezaretçilik yapan meslektaşlarımızı, mevcut yasalar çerçevesinde yetki ve sorumlulukları konusunda bilgilendirmek, işçi sağlığı ve iş güvenliği konularında, sektör ile üniversite arasındaki gerekli köprüyü kurarak bilgi akışı sağlamak ana ilke olarak benimsenmiştir.

İlk olarak düzenlenmiş olmasından dolayı ayrı bir önem taşıyan bu seminerde, İş Hukuku, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği, Maden Kanunu, Madencilik Fonu ve Çevre Kanunu konularındaki bilgiler, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Çevre Bakanlığı ve Madencilik Fonundan yetkili kişiler ile üniversitelerdeki hocalarımız tarafından fenni nezaretçilik yapan meslektaşlarımıza aktarılmıştır.

Üç gün süren seminer katılımcılar tarafından ilgi ile izlenmiş, özellikle planlı ekonomi dönemlerinde adeta yok sayılan madencilik sektörü içinde maden mühendisinin yasal ve teknik olarak olması gerektiği yerin tartışılması için zemin hazırlanmıştır.

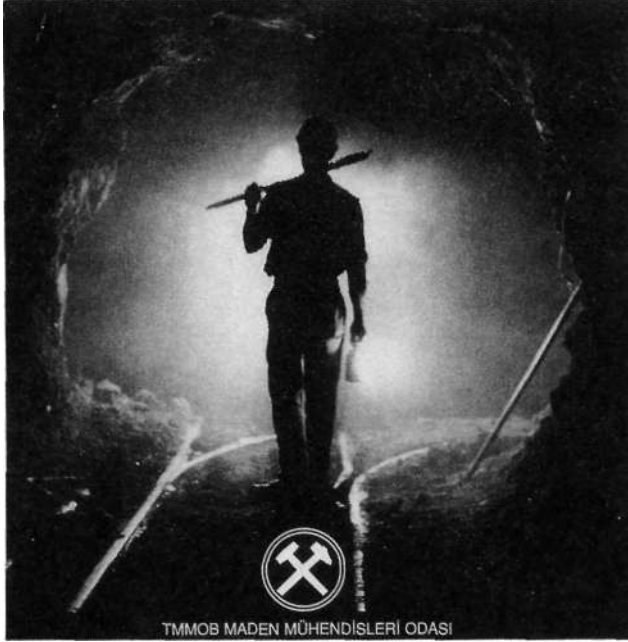
Seminerde ortaya konulan gerçekler çerçevesinde maden mühendislerinin yasal konuları ile ilgili bir iki konuyu vurgulamakta yarar vardır:

Yürürlükteki Maden Kanununda maden mühendisi iki görev üstlenmiştir:

1. Proje ve faaliyet raporlarını imzalamak,
2. Fenni nezaretçilik görevini üstlenmek.

Bu iki görevden ilki Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının yürüttüğü Maden Kanunu, diğeri ise ağırlıklı olarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının yürüttüğü İş Kanunu ile ilişkilidir. Öncelikle İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği ile ilgili "Fenni Nezaretçilik" kavramı ve Maden Kanununda olması gereken "Proje ve Üretim Mühendisliği" kavramları belirlenerek bu kavramlar yasal bir zemine oturtulmalıdır.

29.09.1987 tarih ve 19589 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş Tekel Dışı Bırakılan Patlayıcı Maddelerle Av Malzemesi ve Benzerlerinin Üretimi, İthalı, Taşınması, Saklanması, Depolanması, Satışı, Kullanılması, Yok Edilmesi, Denetlenmesi Usul ve Esaslarına İlişkin Tüzük'ün 124 üncü maddesinde "Bu Tüzük kapsamına giren patlayıcı maddelerin kullanılmasında, bu Tüzükte hüküm bulunmayan hallerde Maden ve Taş Ocakları İşletmelerinde ve Tünel Yapımında Alınacak İşçi sağlığı ve İş Güvenliğine İlişkin Tüzüğün ilgili maddeleri uygulanır. Ancak, sözü edilen maddelerle di-

ğer Bakanlıklara verilmiş yetkiler, maden ve taş ocakları işletmeleri ile tünel yapımı dışındaki yerlerde İçişleri Bakanlığı tarafından kullanılır." denilmiştir.

Maden ve Taşocakları İşletmelerinde ve Tünel Yapımında Alınacak İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Önlemlerine İlişkin Tüzüğün Patlayıcı maddelerin teslim alınması vb. işler başlığı altındaki 15 inci Maddesinde "Patlayıcı maddelerin teslim alınması, taşınması, depolanması, dağıtılması, geri alınması vb işler, bu amaçla eğitilmiş ve fenni nezaretçi tarafından görevlendirilmiş kimseler tarafından, ilgili mevzuat hükümlerine göre yapılır." açıklaması getirilmiştir.

İlgili Tüzüğün 16 ncı Maddesinde "Patlayıcı maddeleri, bu amaç ile eğitilmiş, fenni nezaretçi tarafından görevlendirilmiş ve en az ilkokul mezunu, yeterlilik belgesine sahip ateşleyicilerden başkasının alması ve ateşlemesi yasaktır." denilmiştir.

Tüzükte patlayıcı maddelerin taşınması ve depolanması ile ilgili bir yönergenin fenni nezaretçi tarafından hazırlanması, fenni nezaretçi tarafından görevlendirilmemiş veya izin verilmiş kişilerin patlayıcı madde deposuna girmesi de yasaklanmıştır.

Bu iki tüzük ilişkilendirildiğinde ülkemizde patlayıcı madde kullanarak faaliyette bulunan taş ocaklarında, bir maden yüksek mühendisi ya da maden mühendisinin fenni nezaretçi olarak atanmasının yasal bir zorunluluk olduğu açıkça görülmektedir. Atanması ve denetlenmesi İl Özel İdarelerinin sorumluluğunda olacak ve ruhsat sahibince istihdam edilecek fenni nezaretçinin, işverenle yapacakları hizmet sözleşmesi çerçevesinde ocağın planlaması ve üretimi sürecinde de görev alması mümkündür.

Ülkemizde 4.000'e yakın taşocağında, 1 asır önce yürürlüğe girmiş Taşocakları Nizamnamesine göre, tamamen siyasi yapıya sahip İl Özel İdarelerince verilmiş ruhsatlarla, mühendis istihdam edilmeden, teknik ve bilimsellikten uzak çalışmaya Devlet seyirci kalmamalıdır.

Fenni nezaretçi Maden Kanununa karşı da sorumludur. Devletin hüküm ve tasarrufu altında olan madenlerin işletilmesi için, madencilik faaliyetlerine devlet adına nezaret etmektedir. Ancak fenni nezaretçinin ücreti ruhsat sahibince ödenmektedir. Fenni nezaretçinin görevini gerçek anlamda yerine getirebilmesi için bu çelişkinin mutlaka giderilmesi gerekmektedir.

Kısa dönemde bu çelişkiye yasal bir düzenleme ile geçici çözüm bulunması mümkündür. Ruhsat sahibi ile fenni nezaretçi arasında belirli süreli hizmet-ücret sözleşmesinin yapılması, sözleşmesinin ruhsat sahibince süresinden önce iptal edilmesi durumunda, sözleşme süre-

si sonuna kadar olan ücretini fenni nezaretçiye ödemesi, ödemeyi belgelemeden yeni bir fenni nezaretçi atayamaması gibi yasal düzenlemeler ile sorunun kısa dönemde çözümlenmesi mümkündür.

Şu gerçek göz ardı edilmemelidir; Maden mühendislerinin sorunlarının ülkemiz madenciliğinin sorunlarından ayrı olarak düşünülmesi söz konusu değildir. Ulusal Kurtuluş Savaşımız sonrası, Ulu Önder Atatürk'ün bundan 75 yıl önce ortaya koyduğu, doğal kaynaklarımızı kullanmadan kalkınmamızın mümkün olmayacağı gerçeğini, ne yazık ki günümüzde çoğu kişi henüz daha kavrayamamıştır.

Kamu kurumlarının Ülke madenciliği içindeki büyüklüğü ortadadır. Bu kurumlar siyasi iktidarlar tarafından, yandaşlarınca istenildiği gibi yönlendirilmiş, Cumhuriyetimizin kurulduğu ilk yıllarda ülke kalkınmasının temellerinin oturtulduğu bu kurumların tamamı bu gün kendi kendini yok etme sürecine sokulmuştur. Gerektiği şekilde örgütlenememiş özel sektör de tek bir yumruk olamamış, madenciliğin gerçek sorunları yerine, günümüzde de olduğu gibi, mevzi sorunların çözümleri ön plana çıkarılmıştır.

Kalkınmış ülkeler, kalkınma süreçlerinde göz ardı ettikleri çevreyi, günümüzde geri kalmış ve

kalkınmakta olan ülkelerin sanayilerini kontrol etmek için bir araç olarak kullanmaya başlamışlardır. Ülkemiz yeteri kadar doğal kaynağa sahiptir. Ancak, 1 inci sınıf tarım arazilerinde dışa bağımlı sanayinin kurulmasına göz yumulurken, tarım toprağı olması bir yana, otun bile yetişmediği kırsal kesimlerde, kendi kaynaklarımızın işletimine yönelik madencilik faaliyetlerinin önüne kendi kurumlarımızca set çekilmektedir.

Bu çalışma döneminde hükümet programında madencilikten söz edilmemesine karşın, ülkemizde madencilik faaliyetlerinin üç değişik Bakanlığın bünyesinde toplanması, hükümetin sektöre bakışını açıkça ortaya koymaktadır.

Doğal kaynaklarımızın ekonomimize kazandırabilmesi için öncelikle madencilikle ilgili Bakanlık olarak yeniden yapılandırılmalı, taşocaklarını da kapsayan basit, uygulanırılığı kolay, madenciliğin önünü açacak yeni bir kanun yasalaştırman, madencilik yapılmasını engelleyen yasalardan gözden geçirilerek yeniden düzenlenmelidir. Mesleki sorunlarımız bu yapılanma içinde çözümlenecek, maden mühendisleri sektöründe olması gerektiği yeri alacaktır.

Zonguldak'taki maden kuyularının hepsinin birer ARABİ vardır.
(Ocağın Arabi); daha doğrusu her kuyunun müşterek bir ARABİ...
Bu, ocağın ARABİ katran karasına bulanmış galerilerde tek başına dolaşan işçilerin karşısına dikilir. Ocakların eskileri arasında ARAP'a çatmamış madenci yok gibidir.

Ahmet NAİM

"Emekçi Hikayeleri" adlı kitabından